

Hasta la vista

Auteur(s):

Jonkhoff, Wouter

Verschenen in:

ESB, 88e jaargang, nr. 4413, pagina 409, 5 september 2003

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

Arnold Schwarzenegger wil gouverneur van Californië worden. Interessant. Niet alleen omdat Schwarzenegger met zijn imposante en bombastische filmcarrière een opvallende figuur is, ook omdat Californië de vijfde economie van de wereld is. Zou de geboren Oostenrijker een Europees tintje aan deze staat van belastinghaters kunnen toevoegen?

Voorlopig lijkt het er in ieder geval op dat hij de Oostenrijkse School respecteert. Net als zij verfoeit hij belastingen. Schwarzenegger meent dat de Californiër de hele dag door wordt belast: als hij een kopje koffie wil, als hij wil tanken of als hij zijn avondmaaltijd wil gebruiken¹.

Het beeld van de overheid als bodemloze put aan wie je maar beter geen vinger kunt geven, verrijst dan snel.

Zulke retoriek doet het natuurlijk goed. Het is voor politici ook verplichte kost. Amerikanen koesteren een levendig wantrouwen in de overheid en alles wat daarbij hoort. Dat zij ze gegund, maar wat willen ze dan? De overheid kan, gegeven de budgettaire ruimte, niet heffen over één goed alleen. Als enkel het kopje koffie de staat Californië van middelen moet voorzien, gaan ze daar allemaal aan de thee en staat de overheid droog. Gewichtheffen is dus uit den boze: 'tax smoothing' geldt blijkbaar ook de verdeling van belasting over producten.

En toch zal deze spierballentaal scoren. Amerikanen lijken een wat andere definitie te hebben van het welvaartseffect van economische ingrepen dan wij Europeanen. Wij, de laatsten, lijken vooral geïnspireerd door John Rawls. Deze vraagt van het individu om los van de eigen positie in de maatschappij, door de sluier van onwetendheid, te kijken en dan te beoordelen wanneer een herverdeling welvaartbevorderend is. Door onzekerheid, zo redeneert Rawls, zal het individu dan vinden dat het nut van degene in de maatschappij die het slechtst af is, verhoogd moet worden. Europeanen, met hun rijke erfenis aan sociale zekerheid, lijken dit nog steeds te denken: wat als ik zelf werkloos word?

"*Get a job, sir*", zal de Amerikaan als antwoord geven. Aan de overkant van de oceaan kijken ze liever omhoog dan omlaag waar het om inkomen gaat. Hoe valt anders te verklaren dat de progressieve belastingverlaging van Bush op instemming van het electoraat mocht rekenen? De Amerikaan droomt ervan ooit zelf tot de allerrijksten te behoren en stemt er dus mee in dat die allerrijksten minder worden belast.

Een kwestie van risicohoudingen? Waarschijnlijk wel, getuige het aantal Amerikanen dat onverzekerd rondloopt en de grotere inkomensongelijkheid aldaar. In de oude wereld wordt hierover flink geschamperd - Europa is daarbij nog lang de kwaadste niet. Europeanen laten zich er wel graag op voorstaan dat het peil der beschaving alhier hoger is omdat de zwakkeren iets hebben om op terug te vallen en omdat we geen kortzichtige conjunctuurpolitiek zouden bedrijven. Hier geen belastingplannen die via schuldcreatie worden gefinancierd maar een keurig huishoudboekje. Wij maken ons heel druk over de drieprocentsregel voor de tekortnorm van de emu; drukker nog als het gaat om vergrijzing en het appeltje voor die dorst. De vakbond cnv komt zelfs als eerste met loonmatigingsvoorstellen. Verliesangst en krappe budgetten kosten groei.

Europeanen lijken dus meer dan Amerikanen te lijden aan verliesangst. Dat is gezien de ervaringen van het continent in de twintigste eeuw goed voorstelbaar. Maar als Europeanen zo slim zijn, waarom zijn ze dan niet rijk? Immers, in de vs groeide de economie het laatste kwartaal met 2,4 procent op jaarbasis, terwijl de belangrijkste Europese economieën nog steeds krimpen.

Wellicht is het juist diezelfde denkwijze in het oude continent die ervoor zorgt dat bombastische stimuleringsprogramma's hier niet werken.

Ter linkerzijde van de oceaan daarentegen stemt de financiële wereld er nog steeds in toe de reusachtige handels- en begrotingstekorten van de vs te financieren; de steeds voorspelde definitieve klap voor de dollar blijft uit. Aangezien Europeanen de Amerikaanse tekorten mee financieren, valt het met dat mentaliteitsverschil blijkbaar wel mee. Waarom dan zo schichtig als het gaat over de eigen financiën? Europa heeft problemen die de vs niet hebben of althans in eigen perceptie ontberen en die slechts dure oplossingen kennen: vergrijzing, ontgroening, het broeikas-effect en de toetreding tot de eu van zwakke lidstaten. Die kun je beter met meer groei dan met het afknijpen daarvan oplossen.

Anderzijds groeit ook Amerikaanse overheden het geld niet op de rug en krijgt geen politicus er een gratis lunch. Amerikanen verstaan

inzake belastingen geen grappen en houden niet van helden op sokken. Schwarzenegger kan op grond van zijn bekendheid gouverneur worden maar eenmaal in het pluche zal hij gemaakte belastingbeloftes moeten gaan uitvoeren en bepalen hoe hij dat gaat financieren. Anders is zijn "*Hasta la vista...*" richting de filmwereld tevergeefs en kan hij na een flitsende politieke loopbaan weer terug naar Hollywood als herintredende krachtpatser.

Anderzijds moet men geen enkel beroep te lang uitvoeren. Na een termijn van krap vier jaar is dit mijn laatste redactionele column in *ESB*. Zonder mijzelf te willen vergelijken met Arnold Schwarzenegger dank ik u voor uw aandacht.

Wouter Jonkhoff

---

1 *NRC Handelsblad*, 21 augustus 2003.

Copyright © 2003 - 2004 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)